

Naturvårdsprogram 2019

► SAMMANFATTNING

Finnögontröst. Foto: Margareta Edqvist

Skorv – sötvattensgräsugga Foto: Anders Salesjö

Litter. Foto: Kenneth Johansson

Storspov. Foto: Kenneth Johansson

Sandödlä. Foto: Kenneth Johansson

Sammanfattande riktlinjer

Biologisk mångfald

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt. Arternas livsmiljöer och deras funktioner, processer och tjänster ska skyddas genom en sammanhängande grön- och blåstruktur. Arter ska fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd.

Kunskap om natur och ekosystemtjänster

Kunskapen om kommunens värdefulla naturområden, hotade arter och naturens värde samt ekosystemtjänster ska vara god. Information om naturvärdena i kommunen ska vara aktuell, av hög klass och finnas tillgänglig för medborgare och besökare. Naturen ska användas på varje skola i utomhuspedagogik.

Skydd av natur

Kommunen ska arbeta aktivt för att skydda värdefulla naturområden genom bildande av naturreservat eller genom andra skyddsformer som biotopskydd, naturminnen eller naturvårdsavtal. Syftet är att tillhandahålla tätortsnära naturområdena under överskådlig tid och att bevara och utveckla den biologiska mångfalden.

Rekreation och friluftsliv

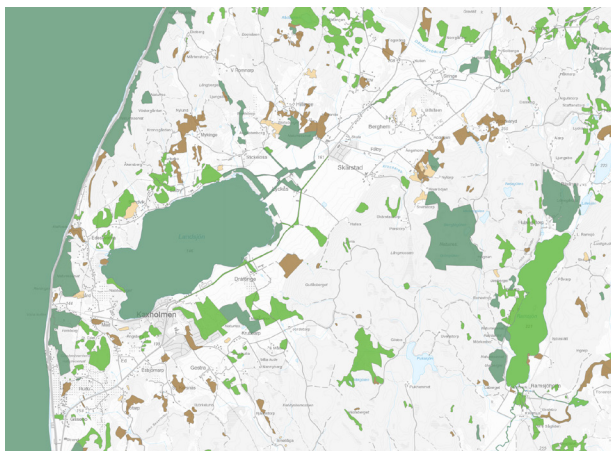
Alla kommuninvånare och besökare ska ha möjlighet till fina naturupplevelser genom rekreation och friluftsliv i en rik och varierad natur. Naturvård och friluftsliv ger bäst effekt om de arbetar tillsammans.

Natur och ekosystemtjänster vid exploatering

Värdefulla naturområden, naturvärdesklass 1 och 2 i Naturvårdsprogrammet, samt skyddsvärda träd, ska undantas från exploatering och andra ingrepp. Vid exploatering ska påverkan på naturmiljöer och ekosystemtjänster utredas och behov av eventuella anpassningsåtgärder och kompensationsåtgärder tryggas inom kommunens planprocess.

Naturvårdsobjekt

Den absolut centrala delen av naturvårdsprogrammet är beskrivningen av 2087 naturvårdsobjekt och var de finns runt om i kommunen. De flesta objekt finns på land men även ett drygt hundratal vattenobjekt i form av sjöar, åar och bäckar finns beskrivna. Många ligger på kommunalt ägd mark i anslutning till de centrala tätortsmiljöerna. Det finns en rad ängs- och betesmarker, barrskogsmiljöer, mossar och sumpskogar på privatägd mark, kyrkans mark eller storskogsbruket mark. En mängd inventeringar har varit underlag i arbetet; statliga, nationella, regionala, kommunala, artinventeringar samt inventeringar vid exploateringar.

Varje område har klassats i en fyrgradig skala beroende på hur höga naturvärdena har bedömts vara.

- Klass 1, högsta naturvärde
- Klass 2, mycket högt naturvärde
- Klass 3, högt naturvärde
- Klass 4, naturvärde

Klass 5 är en egen klass där låg-exploaterade områden beskrivs utifrån sina naturvärden samt rekreativevärden, tysthet, kulturvärden etc. Klassen är dock bara en beskrivning av områdets värden och kan alltså inte relateras till värdeklasserna 1-4.

I Biosfärområde Östra Vätterbranterna är koncentrationen av naturvårdsobjekt som störst i kommunen.

Viktiga kriterier vid bedömningen har varit:

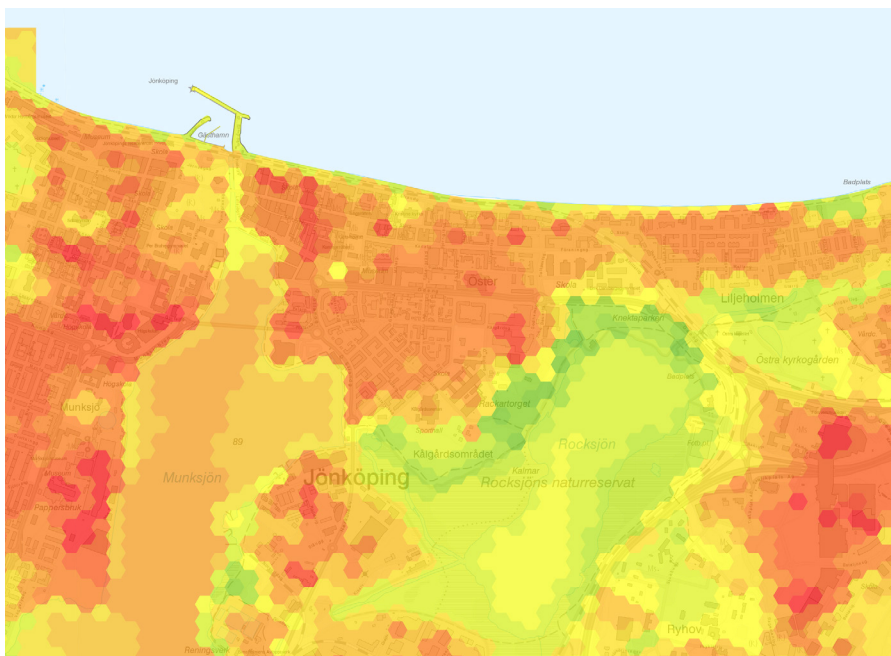
- **Artrikedom;** biotoper som har en stor artrikedom, hyser rödlistade arter eller signalarter.
- **Orördhet;** områden som är opåverkade av människan.
- **Kontinuitet;** naturliga eller kulturskapade biotoper såsom högmossar, naturskogar eller naturbetesmarker.
- **Mångformighet;** mångfald och variation av livsmiljöer. Beror oftast på storlek och terrängförhållanden.
- **Raritet;** sällsynt naturtyp eller art för regionen.
- **Storlek;** stora områden är mer värdefulla än små.
- **Representativitet;** typisk karaktär för ett större område.
- **Ansvarsmiljöer;** biotoptyp som kommunen har ett särskilt ansvar för eftersom den är ovanlig i andra delar av landet.
- **Landskapsperspektiv;** hur omgivande natur ser ut, spridningsmöjligheter m.m.

Ekosystemtjänster

Riktlinje:

Ekosystemtjänster används som planeringsverktyg i den fysiska planeringen för att dra nytta av dess olika funktioner, exempelvis fördröjning av vatten, temperaturutjämning och olika former av rening. Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Vilka ekosystemtjänster finns där jag bor? - Kika på hexagonerna i kartan Tätortens ekosystemtjänster - syntes-karta. Obs, gäller endast centrala tätorten. Rött betyder färre och grönt fler ekosystemtjänster.

Karta tätortens ekosystemtjänster - syntes-karta

Ekosystemtjänster används som begrepp för tjänster i naturen som människan kan dra nytta av och i många fall är direkt eller indirekt beroende av. Inte minst i staden är vi helt beroende av fungerande ekosystem och grönsystem för till exempel flödesutjämning, luft- och vattenrening, temperaturreglering, stabilitet av jord och människans välbefinnande genom rekreation och friluftsliv i naturmiljöer.

Ekosystemtjänsterna delas ofta in i fyra huvudgrupper:

- stödjande
- reglerande
- försörjande
- kulturella ekosystemtjänster

Ansvarsmiljöer och ansvarsarter

Riktlinje:

Kommunen ska i sitt naturvårdsarbete särskilt värna ansvarsmiljöer och ansvarsarter fastställda i naturvårdsprogrammet.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Åtgärd:

Kommunen ska arbeta kontinuerligt med att bevara och utveckla naturvärden särskilt för ansvarsmiljöer och ansvarsarter och arbeta utifrån en aktuell lista med åtgärder på kommunal mark som ska uppdateras minst vart tredje år.

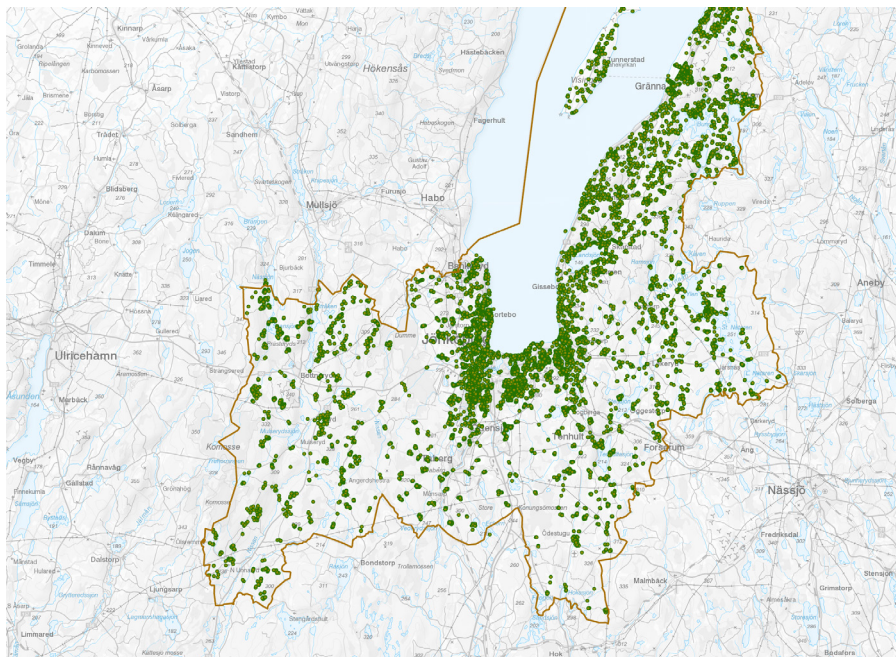
Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden i samarbete med tekniska nämnden

Med ansvarsmiljöer menar vi i huvudsak sådana miljöer eller biotoper som är typiska för Jönköpings kommun men ovanliga i andra delar av Sverige, eller som antas hysa en betydande del av den biologiska mångfalden. Det innebär att kommunens agerande har en stor betydelse för biotopens framtida överlevnad och att bevarandet av dessa biotoper bör prioriteras i naturvårdsarbetet.

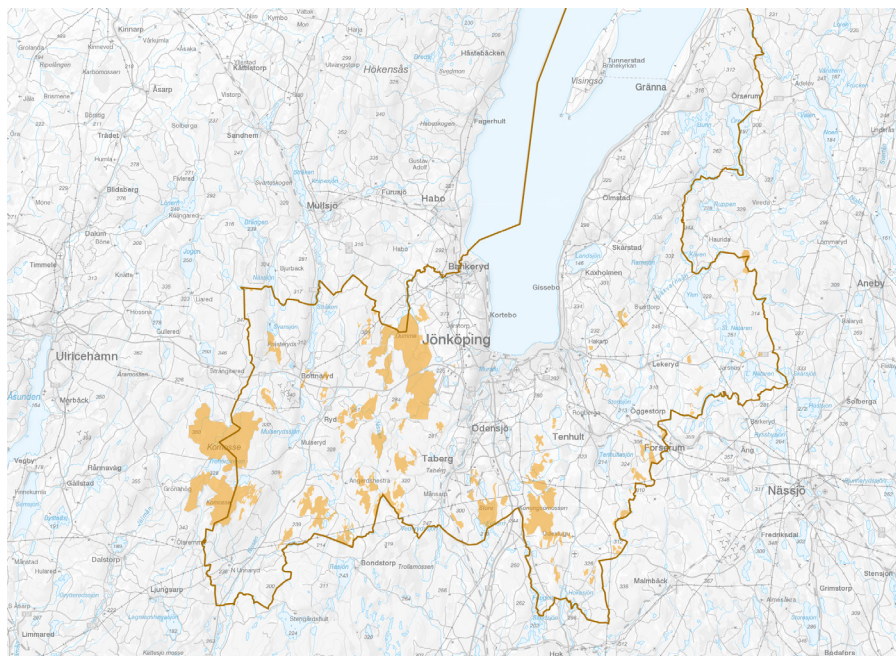
Ett antal arter har valts ut till ansvarsarter för kommunen. Med ansvarsarter menar vi i huvudsak sådana arter som är hotade eller ovanliga och där kommunen sannolikt hyser en viktig del av Sveriges population. Även möjligheten för allmänheten att hitta arterna samt deras publika värde har spelat roll i bedömningen.

Dessa är de 10 ansvarsmiljöerna och 22 ansvarsarterna:

- Högmossar - storspov och myrtilja
- Äldre tallmiljöer och hållmarksskogar – skalbaggen reliktskär och nattskär
- Skyddsvärda träd – fransfladdermus
- Ekmiljöer - smalbandad ekbarkbock
- Brant- och ravinskar - större barksnäck, brunbräken och trubbig rävsvarsossa
- Slätterängar och naturbetesmarker - finnögontrost, hasselmus och orkidén Adam och Eva
- Öppna sandmiljöer - sandödlan och laven småfruktigt blågryn
- Vättern och dess tillflöden - uter, storrodning, kungsfiskare och kräftdjuret skorv
- Sumpskogar - mindre hackspett och svampen trollhand
- Rikkärr - höstspira och skräddarspindel

Karta över skyddsvärda träd

Karta över högmossar

Varför ska kommunen ha ett Naturvårdsprogram?

Naturvårdsprogrammet syfte är att samla och öka kunskapen om var i kommunen de värdefullaste naturområdena finns.

Programmet redogör också för riktlinjerna i kommunens eget naturvårdsarbete samt de åtgärder som ska genomföras under en tioårsperiod. Naturvårdsprogrammet är ett viktigt underlag i arbetet med fysisk planering som översiktsplaner, detaljplaner, skötselåtgärder, bygglovsärenden samt planering och anpassning för klimatförändringar. Den är också en värdefull informationskälla för markägare och allmänhet.

***Hela Naturvårdsprogrammet finns på jonkoping.se
sökord: naturvårdsprogram***

Stadsbyggnadskontoret

V Storgatan 16
551 89 Jönköping
tfn 036-10 50 00